№ 2: ХТО ТАКА МОЛОДЬ?

Молодь у Церкві – від об'єкта до суб'єкта?

ОЛЕКСІЙ БРАСЛАВЕЦЬ

24 ЖОВТНЯ 2018

3 жовтня у Ватикані розпочалася XV Звичайна асамблея Синоду єпископів Католицької Церкви, яка триватиме до 28 жовтня. Цього разу отці обговорюють тему «Молодь, віра і розпізнання покликання». Преса вже встигла навісити на зустріч ярлик «Синод про молодь». Проте підсумки цілого року інтенсивної підготовчої роботи підказують іншу назву: «Синод і молодь».

Фото: Paolo Braiuca

Порядок денний цьогорічної зустрічі формувався в доволі незвичний для Римської Курії спосіб. Самі передсинодальні консультації й засідання експертних груп – справа звичайна, проте їхня форма викликає велике зацікавлення: цього разу вони відбувалися не за лаштунками дійства, а на самій авансцені, перед очима зацікавленої публіки.

Це не молодь живе у наш час – це ми живемо в її час.

Раніше прес-центр Святого Престолу зазвичай повідомляв, що в межах підготовки до Синоду католицьким єпископам світу розіслано проект так званого «Lineamento» – вступних зауважень для ознайомлення й висування пропозицій; єпископи ж надсилали реакції до Ватикану, де секретаріат Синоду узагальнював їх у так званому «Instrumentum Laboris» – робочому документі, який і слугував як формалізований предмет обговорення на асамблеї. Проте до підготовки Синоду-2018 було залучено не лише традиційні експертні групи – Єпископські конференції та Синоди Східних Католицьких Церков, куріальні дикастерії й вищих настоятелів чернечих конгрегацій. За постановою Папи Франциска до обговорення було залучено ту аудиторію, про яку раніше здебільшого казали так: «А що ми будемо робити з молоддю?» Зауважу, що саме таке формулювання викликає лише одну думку: той, хто так ставить запитання, воліє розглядати молодь як об'єкт впливу, але аж ніяк не повноправного суб'єкта внутрішньоцерковного діалогу. Тимчасом ініціатива Папи Франциска – навіть якби її реалізували суто формально – належно оцінює роль молодих людей у церковному житті. Тут згадаю афоризм, почутий, щоправда, щодо проблеми отців і дітей, але доречний і в нинішній ситуації: «Це не молодь живе у наш час – це ми живемо в її час». Схоже, що так само дивиться на ситуацію й нинішній Понтифік.

Молодь у колі експертів

Залучити молодь до обговорення й підготовки Синоду допомогли дві події. Перша – це анкетування, у якому кожен католик міг висловитися щодо ситуації в Церкві. Ба більше, технічно до нього могли долучитися не тільки католики. Скидається на те, що цю анкету можна вважати одним із наймасштабніших (принаймні на концептуальному рівні) соціологічних досліджень у світі. Це, визнаймо, не безнадійна ідея: спитати в тих, кого риторично часто йменують «майбутнім Церкви», як вони бачать у Церкві своє сьогодення. Тим більше, що консультації ніколи й нікого ні до чого не зобов'язували – а от локалізувати проблеми вони

допомагають.

Ще цікавіші були збори трьохсот молодих католиків, які відбулись у Римі 19–24 березня 2018 року. Результатом цього з'їзду представників помісних Церков став підсумковий документ, де йдеться про проблемні точки, на які, на думку католицької молоді, варто звернути особливу увагу як церковній ієрархії, так і всім спільнотам і простим вірним. Звісно, у структурі документа помітна рука досвідченого майстра. Пропозиції дуже вдало скомпоновані у трьох частинах, кожна з яких містить рівно по п'ять пунктів – приблизно таку структуру мають класичні наукові праці. А проте, хай навіть упорядковані бюрократичною рукою, пропозиції молоді вирізняються свіжістю поглядів і можуть бути потрактовані як спроба розпізнання знаків часу.

У преамбулі вказано, що документ – це плід синтезу думок і досвіду молодих людей XXI століття, які походять із різних релігійних і культурних середовищ. І саме цей новий контекст – Церкви у глобалізованому світі, якому притаманна єдність у розмаїтті, – має допомогти адекватніше з'ясувати, в яких умовах нині перебуває спільнота Католицької Церкви, та підказати їй, що робити, аби рухатися вперед.

Серед викликів і можливостей реалізації молодих людей названо формування особистості, стосунки з іншими людьми, ставлення до майбутнього, взаємодію з технологіями й пошук сенсу життя.

Одна з найважливіших рис тексту – це його, так би мовити, статус у процесі підготовки до Синоду. Автори добре розуміють цей нюанс і вказують, що документ не треба трактувати ні як прохання написати для молоді ще один богословський трактат, ані як заклик створити якесь потенційно нове вчення Церкви. Його завдання – *hic et nunc* зафіксувати й надати синодальним отцям інформацію про конкретні реалії, особливості, переконання та досвід молодих людей, які живуть і вірять у різних умовах і в різних куточках світу.

Що є в підсумковому документі?

Документ складається з трьох основних частин. Перша узагальнює досвід молоді щодо викликів і можливостей реалізації в сучасному світі. Друга розглядає проблеми, які виникають у молодих людей щодо віри, покликання, його розпізнавання й духовного супроводу. Третя стосується формаційної й душпастирської праці Церкви в сучасних умовах.

Серед викликів і можливостей реалізації молодих людей названо формування особистості, стосунки з іншими людьми, ставлення до майбутнього, взаємодію з технологіями й пошук сенсу життя. Як бачимо, ідеться про доволі типовий набір проблем, споконвіку властивий молодим людям. Виняток становить хіба що взаємодія з технологіями – ідеться насамперед про цифрові технології й супутню сферу соціального вчення Церкви. У кожному разі, цей блок завжди буде актуальний у роботі з молодим поколінням.

Друга частина фіксує цікаві тенденції. Тут згадані питання, пов'язані з вірою й покликанням: стосунки молодих людей з Ісусом, «приватизація» віри та спільнотний характер Церкви, осягнення життя через покликання, розпізнання покликання, душпастирський супровід молоді на шляху розпізнавання. Ця частина фіксує проблеми глобального відкритого середовища, у якому здебільшого й мешкають молоді католики. До найважливіших із них належить встановлення особистих стосунків із Христом. Деякі молоді люди сприймають Церкву як певну субкультуру, інституціалізовану й ієрархічну, де не залишається місця Ісусові, а релігійних лідерів – як адміністраторів, а не творців спільноти. Часто молодь полишає Церкву, коли зазнає досвіду байдужості чи осуду. А термін «покликання» проблематичний тому, що в церковній ментальності він досі асоціюється зі священством і чернечим життям; молоді люди досі вважають роль мирян і жінок у Церкві невизначеною. Тому необхідно сформулювати виразну концепцію покликання у сенсі місії й бажання відкритися до потреб інших.

У розділі про формаційно-душпастирську працю йдеться про манеру Церкви, залучення молоді до ухвалення церковних рішень, пошук нових місць зустрічі Церкви з молоддю, ініціативи щодо роботи з молодими людьми й потребу нового методичного інструментарію для цієї роботи. Тут, поза сумнівом, найважливіше місце посідає проблема манери Церкви – і йдеться, як на мене, саме про той аспект, із якого починається фахова підготовка будь-якого педагога. Я й досі пам'ятаю карбовану формулу: «У будь-якому навчанні треба розрізняти зміст, методику й манеру». Манера – це видимий знак особистого ставлення вихователя до вихованця. У роботі з молоддю Церква – це зокрема педагог, та ще й у класичному сенсі слова, тобто «супроводжувач дитини». І в документі не випадково наголошено, що сьогодні молоді люди (а втім, не тільки вони) прагнуть справжньої Церкви: прозорої, привітної, чесної, привабливої, комунікативної, доступної, радісної й інтерактивної спільноти. І якщо Церква

діятиме саме так, то вона ґрунтовно відрізнятиметься від інших владних і публічних інституцій, яким молодь уже здебільшого не довіряє.

Серед форм роботи з молоддю, які найкраще сприяють поширенню Благої Звістки, згадано євангелізацію через мистецтво. А чи не найцікавіший висновок документа полягає в тому, що молоді люди надзвичайно цінують споглядальне зосередження в тиші: «Мовчання створює простір, вільний від постійного галасу сучасного спілкування, і саме тут ми зустрічаємо Ісуса. Тиша – це місце, де можна почути голос Бога й розпізнати Його волю щодо нас. Чимало людей за межами Церкви також цінує медитацію, і багата культура Церкви може стати мостом для цих світських осіб».

Як бачимо, цей документ, який став матеріалом для «Instrumentum Laboris» Синоду-2018, аж ніяк не підважує основ церковного життя. Однак обговорення, розвиток та інтеграція думок молодих католиків у передсинодальні консультації – це важливий педагогічний, виховний і спільнототворчий знак не лише для молоді, а й для всіх, хто усвідомлює себе членом католицької спільноти. Кожен добрий земний господар готує спадкоємця, який у майбутньому опікуватиметься господарством і чия місія – продовжувати справу попередника, а не руйнувати отриманий *patrimonium*. Проте і спадкодавців, і спадкоємців треба цього навчати – і, здається, саме це робив у передсинодальний період і надалі, під час самої Загальної асамблеї, робить Папа Франциск.

ОЛЕКСІЙ БРАСЛАВЕЦЬ 24 ЖОВТНЯ 2018

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**